

Озернюк Г.В.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри міжнародних відносин та права
Державного національного університету «Одеська політехніка»

Мороз А.А.,
адвокат,
член Одеської колегії адвокатури

УДК 347.91/.95

DOI <https://doi.org/10.32845/2663-5666.2021.4.7>

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЄВРООМБУДСМЕНОМ

Постановка проблеми. Нині у світі існують кілька моделей міжнародно-правових механізмів захисту прав людини. Інтенсифікація міжнародного співробітництва призвела до існування універсальної, міжнародної та регіональної систем гарантування основних прав та свобод.

Інститут омбудсмена в країнах ЄС існує як на національному рівні країн-членів, так і на рівні самого ЄС. Функції, покладені на омбудсмена ЄС, процесуальні особливості розгляду справ за зверненнями громадян ЄС, юридичних та фізичних осіб, які перебувають на його території, стали невід'ємною складовою частиною моделі ефективного управління та функціонування інститутів ЄС та інструментом захисту ймовірно порушених прав як основи європейських цінностей.

Стан дослідження. Захист прав людини на універсальному, регіональному та національному рівнях привертає увагу вітчизняних та зарубіжних авторів не одне десятиліття. Дослідженню інституту омбудсмена як інституту, який сприяє становленню демократії та забезпечує рівність прав та свобод людини в суспільстві, особливостям його правового регулювання присвячені праці М. Буроменського, В. Буткевича, В. Гречаного, А. Дмитрієва, О. Задорожного, К. Закоморної, Н. Карпачової, М. Козюбри, Е. Лентовської, Б. Лоренц І. Лукашука, О. Марцеляк, В. Мицика, Ю. Тодики та ін.

Особливостям правового статусу омбудсмена ЄС приділені дослідження Л. Антонюк, С. Асірян, С. Банах, В. Бойцова, П. Завадзкі, М. Кахнова, С. Кикіш, А. Мур Піно, В. Огусгіль, Р. Фредері та ін.

Метою статті є дослідження процесуальних особливостей розгляду справ омбудсменом ЄС.

Виклад основного матеріалу. Ідея впровадження інституту омбудсмена налічує вже більше двохсот років. Посада омбудсмена

в сучасному розумінні була вперше запроваджена в Швеції в 1809 р. шляхом секретного голосування парламенту. До обов'язків омбудсмена входили контроль за діяльністю державних органів та жалобами громадян на їхню діяльність [1, с. 445; 2].

Більш ніж через сто років, в 1917 р., Фінляндія впровадила інститут омбудсмена на державному рівні і стала другою країною, яка мала цей інститут у складі органів державної влади [1, с. 445; 3].

Повсюдне введення інституту омбудсмена розпочалось після другої Світової війни. З точки зору сучасних авторів, такий процес перш за все обґрунтовується зростаючим інтересом до захисту прав.

У післявоєнній Європі поступово розпочалися інтеграційні процеси, які в середині 50-х рр. минулого століття призвели до початку активних переговорів та появи Європейського економічного співтовариства в 1958 р., що існувало на економічному підґрунті. Декларування прав та свобод людини на загальноєвропейському рівні було втілено в Конвенції про захист прав людини та основних свобод, яка набула сили 3 вересня 1953 р.

У вказаний період в Європі можна було спостерігати інтенсифікацію регламентації інституту омбудсмена на Заході, тоді як гальмування популяризації цього інституту в центрі та на півдні Європи було напряму пов'язане з необхідністю проведення системних внутрішньодержавних політичних перетворень [1, с. 446].

Спільні соціальні, політичні та економічні цілі, наявність первинного процесу інтеграції в Європі на основі економічних інтересів започаткували інституалізацію основних сучасних інститутів ЄС та стали плацдармом формування «європейського громадянства», яке вперше як термін було використано в 1984 р.

Регламентация посади омбудсмена ЄС вперше на рівні Європарламенту відбулося 11 травня 1974 р., коли ідея впровадження цього інституту була схвалена відповідною резолюцією. Пізніше, у 80-х рр., запровадження інституту омбудсмена ЄС було обговорене на рівні Європарламенту його головою П. Адоніно в 1985 р. (доповідь Європейській Раді спеціального комітету «Про народну Європу», А 10.04 COM 85, SN/2536/3/85) [4]. Комітет сприяв, з одного боку, єдиній виборчій процедурі, що стосується виборів до Європейського Парламенту, а з іншого боку, забезпеченню більшої прозорості адміністрації у Співтоваристві шляхом посилення права громадян на звернення та встановлення інституту омбудсмена [5, с. 422].

Таким чином, витоком заснування інституту омбудсмена ЄС стало введення європейського громадянства та встановлення пов'язаних із ним прав та свобод [6, с. 23], декларування права на інформацію та «добру адміністрацію».

Крім вказаної причини, сучасні автори зазначають необхідність створення інституту, який порівняно із судовими органами є менш формальним і допомагає вирішити спори більш «гнучким» шляхом без витрачання коштів, зростання благополуччя та складності в управлінні провладних органів та інститутів [5, с. 427], діяльність Міжнародної комісії юристів та Організації Об'єднаних Націй, запровадження в 1976 р. Міжнародного інституту омбудсмена [7, с. 38].

Із введенням у дію Маастріхського договору 1 листопада 1993 р. була введена посада омбудсмена ЄС та регламентовані його функції й процедура обрання. Першого Євроомбудсмена було обрано в 1995 р., а його офіс почав роботу з 1997 р. На сучасному етапі в ЄС працює офіс третього омбудсмена.

Нині, крім положень Маастріхського договору, правовому регулюванню діяльності омбудсмена ЄС присвячені:

- Договір про функціонування ЄС від 9 березня 1994 р. з урахуванням Лісабонських положень від 13 грудня 2007 р.;

- Регламент (ЄС, Євратом) 2021/1163 Європейського Парламенту від 24 червня 2021 р. «Про встановлення положень та загальних умов, що регулюють виконання функцій омбудсмена» (Статут Європейського омбудсмена) та скасування Рішення 94/262/ЄОБС, ЄС, Євратом;

- Рішення Європейського омбудсмена про прийняття імплементаційних положень з ура-

хуванням Регламенту (ЄС, Євратом) 2021/1163 Європейського Парламенту про встановлення нового Статуту Європейського омбудсмена;

- Меморандум про взаєморозуміння між Європейським омбудсменом та Європейським наглядачем із захисту даних (2007/С 27/07), який розмежував діяльність двох інститутів щодо процедури прийняття та розгляду скарг про захист персональних даних та права на конфіденційність;

- Регламент (ЄС) 2018/1725 Європейського Парламенту та Ради від 23 жовтня 2018 р. про захист фізичних осіб у зв'язку з обробкою персональних даних установами, органами, офісами та установами Союзу та щодо безплатного переміщення таких даних та скасування Регламенту (ЄС) № 45/2001 та Рішення № 1247/2002/ЄС;

- Рішення Європейського омбудсмена щодо запитів та переглядів від 14 вересня 2020 р.;

- Рішення омбудсмена ЄС щодо «Політики модератції: настанови щодо управління спільнотою в Інтернеті» від 27 січня 2017 р.;

- План подання Європейського омбудсмена від 28 лютого 2017 р., який включає правила внутрішньої та зовнішньої координації діяльності омбудсмена ЄС та його офісу, в тому числі з інститутами ЄС, державами-учасницями ЄС, міжнародними інститутами та ін.;

- Рішення Європейського омбудсмена з питань діловодства в Офісі Європейського омбудсмена від 6 вересня 2017 р.;

- Лист омбудсмена ЄС «Нова швидка процедура Європейського омбудсмена щодо доступу до скарг на документи» від 2 лютого 2018 р.;

- Політика Омбудсмана щодо надання інформації стороннім суб'єктам даних у скаргі чи запиті від 16 липня 2019 р.;

- Рішення Європейського омбудсмена про прийняття правил імплементації щодо завдань, обов'язків та повноважень Уповноваженого з питань захисту даних від 9 жовтня 2019 р.;

- Рішення Омбудсмана Європи щодо внутрішніх процедур розгляду заяв про публічний доступ до документів та запитів на інформацію від 18 березня 2020 р.;

- Рішення про встановлення вказівок щодо того, як поводитись з образливими повідомленнями та скаргами, що означають зловживання процесом від 14 вересня 2020 р.;

- Рішення Європейського омбудсмена щодо запитів на перегляд від 14 вересня 2020 р.;

- Заява щодо обробки персональних даних у контексті розгляду скарг та запитів омбудсменом від 27 травня 2021 р. тощо.

Виходячи з аналізу змісту вищевказаних нормативно-правових актів, діяльність інституту омбудсмена ЄС є чітко визначеною, а процес подачі скарг, прийняття рішень, їх реалізації та оскарження має регламент та стадії.

Відповідно до нової редакції Статуту європейського омбудсмена 2021 р., омбудсмен допомагає виявляти недоліки в діяльності установ, органів, агенцій, офісів ЄС, за винятком Суду ЄС. Під час виконання своїх обов'язків омбудсмен не може ставити під сумнів обґрунтованість ухвали суду чи компетенцію суду видавати ухвалу [8]. Також не підпадають під юрисдикцію омбудсмена ЄС й діяльність національних судів країн-членів.

Як влучно зазначає І. Маринів, аналіз повноважень омбудсмена ЄС дає змогу виокремити його функції: захист основних прав, забезпечення прозорості та відкритості інституційного механізму ЄС, поліпшення якості послуг, що надаються установами ЄС, забезпечення дотримання правових норм, захист прав працівників в установах ЄС [7, с. 40].

Суб'єктом оскарження із зазначеної категорії справ може бути будь-який громадянин ЄС або будь-яка фізична чи юридична особа, що проживає або має зареєстрований офіс у державі-члені.

Сама процесуальна процедура подачі скарг Євроомбудсмена неодноразово піддавалась вдосконаленню. Нова «швидка» процедура, яка була введена в 2018 р. для скарг щодо відмови в публічному доступі, нині складається з таких етапів:

- 1) складання скарги.
- 2) подача скарги до Євроомбудсмена.
- 3) прийняття проміжного рішення.
- 4) прийняття рішення.
- 5) оскарження рішення.

Якщо скарга розглядається за звичайною, непришвидшеною процедурою, то для стадії прийняття проміжного рішення не встановлюється термін у п'ять робочих днів.

Необхідно підкреслити, що омбудсмен може проводити розслідування за власною ініціативою чи в разі подання скарги належним суб'єктом подання. Крім вимог до оформлення скарги, поточне законодавство містить й процесуальні норми щодо прийняття та відмови в розгляді.

Так, скарга має бути подана належним суб'єктом, бути обґрунтованою (наявність від-

мови відповідного інституту, органу, агенції, офісу ЄС; достатня кількість доказів правопорушення), предметом оскарження є порушення в управлінні інституту, органу, агенції, офісу ЄС. У скарзі має бути чітке посилання на її об'єкт та особу скаржника. Позивач може вимагати, щоб скарга чи її частини залишалися конфіденційними. Скарга подається протягом двох років із дня, коли факти, на яких вона ґрунтується, були відомі заявнику.

Скарга може бути подана через офіс омбудсмена або через будь-якого депутата Європейського Парламенту. Скарга може бути подана в письмовій або електронній формі із застосуванням електронного кабінету.

Омбудсмен відхиляє скаргу як неприйнятну, якщо вона виходить за межі повноважень омбудсмена, скарга є явно необґрунтованою, про що складається висновок.

Якщо скаржник повідомив відповідну установу, орган, офіс чи установу ЄС про скаргу, омбудсмен також повідомляє відповідний орган. Скарги, що стосуються трудових відносин між установами, органами, офісами чи установами ЄС та їхнім персоналом, є допустимими, лише якщо відповідна особа вичерпала всі внутрішні адміністративні процедури. Крім того, омбудсмен повідомляє відповідну установу, орган, офіс чи установу ЄС про зареєстровану скаргу, як тільки ця скарга буде визнана прийнятною та буде прийнято рішення про відкриття розслідування.

Необхідно підкреслити, що скарги, подані до Уповноваженого з прав людини ЄС, не впливають на строки оскарження в адміністративних чи судових провадженнях. Прямими обов'язками омбудсмена ЄС є інформування скаржника про дії, вжиті щодо скарги, і, наскільки це можливо, пошук рішення у відповідній установі, органі, офісі ЄС із метою усунення випадків порушення.

Відповідно до нової «швидкої» процедури Європейського омбудсмена щодо доступу до скарг на документи, Уповноважений із прав людини ЄС протягом п'яти робочих днів вирішує, чи входить скарга до компетенції омбудсмена. Позитивність рішення залежить від кількох факторів, у тому числі від того, чи є скарга прийнятною (наприклад, чи пройшов скаржник процедуру запиту документів у відповідного органу ЄС), чи обґрунтовано пояснення щодо відмови в доступі тощо [9].

Після прийняття скарги омбудсмен має прийняти рішення стосовно запитів щодо «доступу

до документів» протягом 40 робочих днів (із моменту отримання скарги). Протягом цього часу омбудсмен може проконсультуватися з відповідною установою чи органом та/або ознайомитися з відповідними документами.

Якщо після запиту виявляються випадки неправомірного адміністрування, омбудсмен невідкладно інформує відповідну установу, орган, офіс ЄС про результати розслідування і, у разі потреби, надає рекомендації.

Відповідна установа, орган, офіс ЄС протягом трьох місяців надсилають омбудсмену докладний висновок. Омбудсмен може на вмотивований запит зацікавленої установи, органу, офісу ЄС продовжити цей строк. Це продовження не може перевищувати двох місяців. Якщо відповідні установи, органи, офіси ЄС не надають жодного висновку протягом первинного тримісячного строку або протягом подовженого терміну, омбудсмен може закрити розслідування без такого висновку.

Якщо омбудсмен виявить, що установа чи орган ЄС помилилися в тому, що він відмовив у доступі до документа, Уповноважений із прав людини ЄС може рекомендувати негайно надати повний або частковий доступ до відповідних документів.

Після закриття розслідування омбудсмен надсилає звіт до відповідної установи, органу, офісу ЄС, а якщо цього вимагає характер чи масштаб виявленого порушення, – до Європейського Парламенту. Омбудсмен може внести рекомендації до звіту. Омбудсмен інформує скаржника про результати розслідування, про висновок, наданий відповідною установою, органом, офісом ЄС та про будь-які рекомендації, викладені у звіті.

У разі потреби стосовно розслідування діяльності установи, органу, офісу ЄС омбудсмен може бути заслуханий в Європейському парламенті на належному рівні з власної ініціативи.

Наприкінці кожної щорічної сесії омбудсмен подає до Європейського Парламенту звіт про результати розслідувань, якій було проведено. Звіт має містити оцінку дотримання рекомендацій омбудсмена, пропозиції щодо рішень та пропозиції щодо вдосконалення. Звіт також включає, де це доречно, результати розслідувань омбудсмена, пов'язані з переслідуванням, викриттям інформації та конфліктом інтересів в інституціях, органах, офісах чи установах ЄС.

Відповідно до Рішення Європейського омбудсмена щодо запитів на перегляд від 14 вересня 2020 р. [10], скаржник може подати

запит на перегляд рішення про те, що скарга виходить за межі мандата омбудсмена або неприйнятна, рішення про відсутність підстав для проведення розслідування або рішення про закриття розслідування. Скаржник не може вимагати перегляду висновку про неправомірне управління або будь-якої рекомендації, зробленої після такого висновку.

Запит на перегляд подається протягом 2 місяців із дня прийняття рішення омбудсменом. Запит на перегляд має містити детальні аргументи щодо того, чому рішення є неправильним. Якщо скаржник хоче викласти нові факти, що стосуються передбачуваного порушення, скаржник має продемонструвати Уповноваженому з прав людини, що він/вона не мав змоги подати це в скарзі чи під час розслідування.

Рішення щодо запиту на перегляд стосовно рішення про те, що скарга не відповідає повноваженням омбудсмена, приймається співробітником, відмінним від співробітника, який прийняв первісне рішення. Рішення щодо запиту на перегляд стосовно рішення щодо скарги, що належить до повноважень омбудсмена, приймається омбудсменом. Інший працівник, крім співробітника, який спочатку відповідав за розгляд скарги, допомагає Уповноваженому з прав людини в розгляді такого запиту про перегляд.

Рішення про запит на перегляд приймається протягом 4 місяців із моменту його реєстрації. Омбудсмен або співробітник, який діє від імені омбудсмена, може продовжити цей період ще на 2 місяці в належних обґрунтованих випадках. Рішення щодо клопотання про перегляд має бути обґрунтованим та містити дії, які необхідно вжити, якщо такі є. Рішення щодо клопотання про перегляд є остаточним.

У період із 1 вересня 2017 р. по 31 серпня 2020 р. омбудсмен розглянув 148 скарг за процедурою прискореного процесу. У 119 із цих скарг було відкрито запит. Загалом у двох третинах справ у прискореному режимі було прийнято рішення про прийняття чи відмову в прийнятті скарги протягом орієнтовного строку в п'ять робочих днів [11]. Кількість скарг із запровадження «пришвидженої» процедури розгляду, яка була покликана забезпечити доступ до інформації в прискореному режимі через її часову актуальність, зростає майже вдвічі порівняно з періодом до її введення.

У такому ключі також варто погодитися з твердженням С. Асірян та М. Кахнової: «Аналіз Щорічного звіту Омбудсмена свідчить, що

більшість скарг стосується не порушень прав та свобод громадян ЄС, а доступу до інформації та документів, культури надання адміністративних послуг з боку інститутів, органів, агенцій ЄС (наприклад, привітність посадових осіб до громадян, своєчасність надання послуг), правильності застосування дискреційних повноважень» [12, с. 263].

Висновки. Нині, з розвитком інтеграційних процесів в Європі та інституціоналізацією органів ЄС, інститут Євроомбудсмена набуває дедалі більшого значення в аспекті налагодження комунікативних зв'язків між громадянами країн-членів та ЄС, збільшення довіри до інститутів та органів ЄС, захисту прав та основних свобод людини.

Подання скарг до омбудсмена ЄС має чітко визначені процесуальні стадії на рівні законодавчих актів ЄС та листів й офіційних тлумачень самого Уповноваженого із захисту прав людини ЄС. Введення «пришвидженої» процедури оскарження в разі відмови в доступі до інформації інститутів, органів, офісів та агенцій ЄС призвело до регламентування розмежування процесу розгляду скарг Євроомбудсменом на кілька стадій, введення стадії прийняття чи відмови в прийнятті скарги у скорочений термін – п'ять робочих днів, тоді як скарги, які не підпадають під визначену категорію, підлягають розгляду за звичайною процедурою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Paweł Zawadzki Origin of the European Ombudsman. *Miscellanea historico-iuridica*. TOM XIX. 2020. P. 443–459.
2. Sweriges rikes grundlagar och konstitutionella institutioner [1809–1841], samt Norrignes grundlag [1814].

Озернюк Г.В., Мороз А.А. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЄВРООМБУДСМЕНОМ

У статті здійснюється аналіз стадій процедури розгляду скарг омбудсменом ЄС. На основі дослідження витоків становлення інституту омбудсмена ЄС з'ясовані причини запровадження посади омбудсмена в ЄС, становлення джерельної бази його регулювання, процесуальних особливостей розгляду справ омбудсменом ЄС.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що вперше інститут омбудсмена було впроваджено на території Європи майже 200 років тому назад. Правова регламентація омбудсмена на національному рівні сучасними країнами-членами ЄС відбувалась досить поступово та набула своєї інтенсифікації після Другої світової війни у зв'язку з переосмисленням ставлення до захисту прав й основних свобод людини та початком європейських інтеграційних процесів.

Становлення інституту омбудсмена в країнах ЄС у післявійськовий період мало певні особливості – гальмування на півдні та в центрі Європи, у зв'язку з політичними перетвореннями у вказаних регіонах. Ідея впровадження омбудсмена ЄС вперше з'являється в середині 70-х рр. минулого століття, на її втілення було витрачене не одне десятиліття. Офіс омбудсмена ЄС розпочав практичну роботу в 1997 р., правової регламентації набув із підписанням Маастріхського договору в 1992 р. Ретельний аналіз нормативно-правових актів ЄС та омбудсмена ЄС дав змогу виокремити особливості суб'єктного складу та предмета оскарження, стадії процесу оскарження дій інститутів, органів, агенцій та офісів ЄС.

Med. ett fullständigt register öfwer Swenska Grundlagarne och Riks-Akten, Örebro 1842 r. S. 125.

3. Säädosmuutosten hakemisto: Suomen Hallitusmuoto (94/1919), Helsingissä 17 päivänä heinäkuuta 1919 г.

4. The «Adonnino Report» – Report to the European Council by the ad hoc committee «On a People's Europe», A 10.04 COM 85, SN/2536/3/85. 29 June 1985. URL: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/historical/en/4659> (дата звернення: 12.09.2021).

5. Moure Pino Ana María The European Ombudsman in the framework of the European Union. *Revista Chilena de Derecho*, 2011. vol. 38. № 3. p. 421–455.

6. The European Ombudsman, Annual Report, 1995, 24 p.

7. Маринів І.І. Роль Європейського омбудсмена щодо захисту прав громадян ЄС та забезпечення належного управління інституційного механізму європейського союзу. *Право та інновації*. 2020. № 3 (31). С. 38–45.

8. Regulation (EU, Euratom) 2021/1163 of the European parliament of 24 June 2021 laying down the regulations and general conditions governing the performance of the Ombudsman's duties (Statute of the European Ombudsman) and repealing Decision 94/262/ECSC, EC, Euratom. URL: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/legal-basis/statute/en> (дата звернення: 12.09.2021).

9. New European Ombudsman fast-track procedure for access to documents complaints. 02 February 2018. URL: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/letter/en/89730> (дата звернення: 12.09.2021).

10. Decision of the European Ombudsman concerning requests for review. 14 September 2020. URL: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/document/en/132699> (дата звернення: 12.09.2021).

11. Review of the Ombudsman's Fast-Track procedure. Three years on – a faster way of handling public access to documents complaints December 2020. URL: [file:///C:/Users/user/Downloads/FTR%202020%20final%20Jan%202021%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/FTR%202020%20final%20Jan%202021%20(1).pdf) (дата звернення: 12.09.2021).

12. Роль євроомбудсмена в контролі за дотриманням прав і свобод громадян ЄС: аналітичний огляд. *Міжнародне право*. 2021. № 1. С. 260–264.

Обстоюється думка щодо існування двох видів процесів щодо подання та розгляду скарг омбудсменом ЄС. Встановлено, що нова «швидка» процедура оскарження неправомірних дій щодо доступу до інформації інститутів, органів, агенцій та офісу ЄС складається з таких стадій: складання скарг, подача скарги до Євроомбудсмена, прийняття проміжного рішення, прийняття рішення, оскарження рішення. У той самий час із метою більш ретельного розгляду скарг, що не підпадають під вказану категорію, залишена процедура без стадії п'ятиденного розгляду щодо прийняття до провадження, звичайна процедура.

Ключові слова: омбудсмен ЄС, процесуальні особливості розгляду справ.

Ozernyuk G.V., Moroz A.A. PROCEDURAL FEATURES OF EUROPEAN OMBUDSMAN'S CASES

The article examines the procedural features of the EU Ombudsman. Based on the study of the historical formation of the EU Ombudsman, an analysis of the preconditions and origins of its implementation, the main current trends and significance.

It is established that the historical development of the EU Ombudsman, the dynamics of its legal regulation and rethinking the need to increase the role of human rights, shows an understanding of the key political position of the Ombudsman at the present stage and the possible need to expand his powers. The existence of the EU Commissioner for Human Rights was regulated by the Maastricht Treaty in 1992. The first ombudsman practically took office in 1997. To date, three offices of the EU ombudsman have changed.

The introduction of the EU Ombudsman is closely linked to the establishment of human rights law in Europe and the emergence of "European citizenship". Among the reasons for the establishment of the European Ombudsman are the need to use more flexible and less formal ways of dealing with complaints on specific issues than judicial ones, to facilitate the management of EU institutions, the introduction of the International Ombudsman Institute and more.

Legal regulation of the EU Ombudsman's activities is carried out by EU regulations, letters and documents on the procedural interpretation of the procedure for dealing with complaints of the EU Ombudsman himself. The analysis of the specified legal framework provided an opportunity to draw conclusions about the subjective composition of procedural legal relations on the consideration of complaints by the European Ombudsman, the grounds and features of the appeal procedure.

The article argues for the existence of two types of complaints procedures by the European Ombudsman: "expedited" and ordinary. An expedited complaint procedure has been set up to improve the state of appeals against EU institutions, bodies, agencies and offices in relation to denials of access to information. The justification for the introduction of a faster procedure in 2018 is the possible de-actualization of the requested information. It is established that the procedurally "fast" appeal procedure consists of the following five stages: filing complaints, filing a complaint with the European Ombudsman, making an interim decision, making a decision, appealing the decision. The stage of making an interim decision is absent when applying the usual appeal procedure, it has four stages: filing complaints, filing a complaint with the European Ombudsman, making a decision, appealing the decision.

The introduction of an additional type of process by the European Ombudsman was justified in the context of studying the content of complaints submitted for consideration. Most of the complaints were about the violation of the right of access to information. The actions of the EU Ombudsman in dealing with this category of complaints should certainly have shown signs of simplified proceedings.

An analysis of the content of the EU Ombudsman's annual reports provided an opportunity to conclude that the number of complaints about violations of information rights by EU institutions, bodies, agencies and offices has increased. This shows positive trends in simplifying the appeal procedure, facilitating access to information, strengthening trust and improving the work of EU institutions.

Key words: EU Ombudsman, procedural features of cases.